WE SRZODĘ Dnia 23. Marca, ROKU 1763.

N° 12.

WARSZAWSKIE TYGO-DNIOWE EXTRAORDYNARYINE

WIADOMOSCI,

Tak dla łatwieyſzego ſpoſobu w Rządach Publicznych Handlu, y partykularnego dobra wſzyſtkim, iako też w naukach, y rzeczach innych Ludziom do wiedzenia potrzebne.

Z Pozwoleniem Nayiaśn: Krola JMci, y Zwierzchności Jego.

Art. I.
Wiadomości od Dworu Krolewſkiego.

Nayjaś: Krol Jmść P. N. M. przy zupełnym iuż zoſtaiąc zdrowiu przytomnym bywać raczył na Wielkiey Senatu Radzie, ktora dnia 15. zakończyła ſię, a dnia 18. czytano Reſultatum y podpiſano, o ktorym więcey wſpomniemy w przyſzłych wiadomościach.

Dnia 19. była u Dworu Gala, iako w dzień Jmienin Nayjaśnieyſzey Delfinowy.

Dnia 20. Dwor na dwie Niedziele wziął na ſię żałobę, po śmierci Jmći X. Kardynała Biſkupa Leodyſkiego y JO. Xiężniczki *de Saxen Weyſsenfels.*

Dnia 16. JW. Jmość P. Podſkarbi Wielki Koron: wſpaniały dał Traktament, na ktorym naydowało ſię wielu Panow y Dyſtyngwowanych Oſob.

Dnia 18 u Nayjaś: Krola Jmći prywatne mieli Audiencye Xiążę Jmć Biſkup Krakowſki, Jmć P. Woiewoda Malborſki, y Paulmy Poſeł tuteyſzy Francuſki, a Jmć Pan Poſeł Szwedzki po mianey podobney Audiencyi miał honor prezentować Krolowi Jmći dwoch Kawalerow Szwedzkich w tych dniach tu przybyłych.

Przybyli świeżo do Państwa tu przytomnego Jmć X. Turſki Prezydent Trybunału Koronnego. Czapſki Woiewoda Malborſki, Xiąże Lubomirſki Podſtoli Koronny, y Maſſalſki Podſkarbi Nadworny W. X. Litewſkiego.

Art. 2.

Rzeczy do handlu Należące.

Cena Gdańſka, za ktorą na Szpiklerzach przedaią zboża, y Sol do Szpiklerzow kupuią.

Pſzenica po Zł: Pruſkich 230. 240.
Ditto Czerwona po Z. 250. aż do 255.
Pſzenica ktora ieſt wraz rożnego koloru po Zło: - 260. aż do 270.
Ditto Biała po Złot. 280. 300.
Zyto po Zł: 218 210 223.
Jęczmień - - - 190. 200.
Słod - - 260. 270.
Hreczka - - - - - -
Owies po Zł: 100. 110.
Groch biały - - - 320 360
Groch śniadawy - - 320 360
Jagły po Zł: 350. 380. aż do 420.
Hreczana kaſza po Z. 120. 290.
Sol Swiętego Ubeſa 120 130.
Sol Lisbońſka - - - - -
Sol Francuſka po Zł: 95. aż do 106.
Sol Szkotzka po Zł: 110. aż do 120.

Art. 3.

Oſoby, ktorych potrzebuią do uſług.

Pan pewny potrzebuie Kamerdynera, ktoryby umiał dobrze fryzować i chciał iachać do Saxonii, ktoby takiey ſłużby potrzebował, niech ſię odezwie w Kantorze Adreſſow.

Art: 4.

Rzeczy ktore ſą do przedania.

Do kredenſu należące w śrebnych ſztukach.

Dwanaście par nożow z widelcami y łyſzkami.
Jedna łyſzka wielka.
Jeden dzbanuſzek do kawy.
Jeden do mleka.
Para iedna Lichtarzy.
Dwie cukierniczki.
Jedne obcążki do cukru.
Sześć łyżeczek do herbaty.
Wſzyſtkie te rzeczy ſą śrebne y nowe proby Gdańſkiey.

Także dwa kotły wielkie do palenia gorzałki, ieden o 200. drugi o 400. garcow, z pokrywami y innemi przynależytościami, żelaźnemi obręczami obite.

Jtem Turecki Tytuń, na oka ieſt do przedania, kto ſię o tych rzeczach zupełniey chce dowiedzieć, niech ſię odezwie w Kantorze Adreſſow.

Item w domu Pani Richterowy za Otwockiem karty rożne, iako to do

Lom.

Lombra, Lipſkie, Gdańſkie, &c. za pomierną cenę ſą do przedania.

Holenderſkie Płotno, y broń Angielſka ieſt do przedania, wiadomość dalſza w Kantorze Adreſsow.

Kareta dobra y cała, na cztery Oſoby ieſt do przedania. Więcey ſię o niey dowiedzieć można w Kantorze Adreſſow.

Item Zegar Paryſki pięknie lakierowany y pozłącany ośm dni idący, godziny y puł godziny biiący, ieſt do przedania.

Wozek na dwie Oſoby, y drugi taki pliśnią zieloną wybity, ſą do przedania, para koni do karety ieſt do przedania, ktoby ſobie życzył tych rzeczy nabyć, niech ſię odezwie w Kantorze Adreſſow; gdzie przybyło do przedania wiele nowych Niemieckich, Francuſkich, Włoſkich Kſiąg, iako też Angielſkich, Francuſkich, Włoſkich Koperztychow. Tamże ieſt do przedania traktat teraźnieyſzego pokoiu w Hubertsburgu zawarty.

O Aukcyach Publicznych.

Aukcya 14 zaczęta do Wielkiego Czwartku kontynuować ſię będzie, na ktorey przedaią ſię rożne Meble, ſuknie, y inne rzeczy potrzebne do używania.

Art: 5.

O Promocyi pewnych Oſob.

Przed Nayiaśnieyſzym Krolem Jego Mością zwykłey przyſięgi ſwey wykonali jurament J. W. Jmć P. *Cetner*, iako Woiewoda Bełzki, y JW. Jmość Pan *Koſsowſki*, iako Podſkarbi Koronny Nadworny.

Jmość Pan *Twardowſki* został z ſzczodrobliwey łaſki Pana N. Miłościwego Woiewodą Kaliſkim, a Jmść Pan *Kraſiński* Oboźnym Koronnym.

O Exekwiach.

Dnia wczorayſzego u OO. Kapucynow zmarłey świątobliwie JW. Jmść Pani Graffowy z *Kołowrotow* Bruhlowy, przy licznych za Duſzę odprawuiących ſię Mſzach, ſpuſzczone ciało do grobu, na ktorym *Mauſoleum* wſpaniale wyſtawione, iakie ieſt? będzie w następuiących Wiadomościach.

Artykuł 6.

Rzeczy do Genealogii należące.

Zeyście z tego świata Ludzi.

W Pirwsze: oſtatniego Stycznia A. C. Jmć Pan Jan Ludwik Wilhelm Wangenheim Kapitan w Regimencie Infanteryi Xiążęcia de Gotha w 37. roku wieku ſwego życie zakończył.

Dnia 5. Lutego Jmć Pan Julyuſz Henryk Schültz generalny Przełożony w Dyſtryktach Saſkich Pan na Thumie y Geyersberg nagle umarł na apoplexyą.

Z Nauburga: w Styczniu A.C. Jmć Pan Jan Krzyſztof Voigt pierwſzy Porucznik w Regimencie Infanteryi Nayiaśn: Krolewicza Xawera, w 60. roku wieku ſwego z tym ſię rozſtał światem na puchlinę.

Z *Eisleben*: dnia 14. Lutego rano o godzinie oſmey umarł Jmć Pan Rudolf Wilhelm Mewes Konſyliarz Kommercyow J. K. Mci, na Apoplexyą w drodze z Brunzwig do Lipſka iadący.

Nieſzczęśliwe przypadki.

Dnia 12. z rana między trzecią y czwartą godziną, w Domoſtwie na Nowolipiu, zaiął ſię ogień ktory wnet one w perzynę obrocił. Dobra zaś dyſpozycya JW. Jmći Pana Cześnika Koronnego Staroſty Warſzawſkiego, y prędka pomoc chwalebnego Brühlewſkiego Batalionu, dalſzy ogniowi impet zatamowały y Sąſiadow od ſzkody obroniły.

Stateczność Termometra.

1763. *Mr. de Reaumur.*

Marzec	*Rano.*	*Południn.*	*Wieczor.*
10	0 *G.*	2 w. o. *G.*	$4\frac{1}{2}$ n. o. *G.*
11	$13\frac{1}{2}$ n.	11 n.	12 n. -
12	15 -	10 -	8 - -
13	7 -	0 -	$\frac{1}{2}$ - -
14	1 -	4 w. o.	1 w. o. -
15	0 -	$2\frac{1}{2}$ -	1 - -
16	0 -	6 -	3 - -

Mr. Farenheit.

Marzec	*Rano.*	*Południe*	*Wieczor*
10	32 *G.*	36 *Gr.*	$21\frac{1}{2}$ *Gr.*
11	1 -	7 -	$3\frac{1}{2}$ -
12	2 -	$9\frac{1}{2}$ -	14 -
13	16 -	32 -	$30\frac{1}{2}$ -
14	29 -	40 -	34 -
15	32 -	37 -	34 -
16	32 -	45 -	38 -

RZECZY
Do
NAUK
NALEŻĄCE.

Na ſzczęśliwą melioracyą zdrowia Nayjaś: KROLA JMći P. N. M. zkomponowawſzy JW. JMć Pan Rzewuſki Woiewoda Krakowſki, Hetman Polny Koronny, &c. &c. Piękne wierſze łacinſkie tu one rozdawać zalecał. A ponieważ Poëma te nie bardzo długie, więc onego początek tu przyłączamy, oſtatek zaś w przyſzłych znaydzie ſię Wiadomościach.

Temperet à Lacrymis, ſuffuſaque lumina ſiccet,
Exhilaret triſtem vultum, frontemque ſerenet,
Ingeminet plauſus, & muta ſilentia rumpat,
Jam tandem incolumi gaviſa Polonia Rege.
Diſperiit gelidus timor, & præſaga malorum
Mæſtitia, atque dolor, placidæque inimica quieti
Anxietas triſtis, præcordia noſtra reliquit.
Sollicitudo fovens inſomnia, pallida vultu
Cura vigil, laticem venarum ſiſtere gnarus

Terror,

Terror, & eventus funesti præscia Vates
Suspicio, Regno tandem cessère Polono.
Fata adversa graves Lechiæ minitantia casus,
Sarmaticis longe depulsa fugataque terris,
A nobis resciffa mari tenet ultima Thule,
Exilio ex Patriis oris damnata perenni.
Lætior ire dies Lechiæ, nec amænior unquam
Affulgere potest, radiosque Diespiter ipsi
Non sparsit similes, tantoque nitore coruscos.
Sanus adest oculis, aderat qui mentibus æger
Sceptra Polona tenens AUGUSTUS, non modo Regum
Optimus, est hominum; Populi Pater, atque Senatûs,
Dulce decus generis nostri, quod Syderis instar
Illustrat, cætusque hominum Virtutibus ornat.
Vos ego Cælicolæ Lechico de sanguine nati
Invoco; qui Numen devota & supplice mente
Pro Patria, pro Rege pio, Regnoque rogatis,
Exorate DEUM, dulci modulamine nostros,
Ut donet Versus, celebrantes munera Cœli,
Sarmatico concessa Throno, Gentique Polonæ,
Difficilem morbum superante, & sospite Rege.
Divitis Europæ vastas diffusa per Oras.
Fata adversa, nuper miseras urgentia Gentes,
Tristibus ærumnis vastabant florida Regna,
Plusquam septennes clades perpessa necesque.
Pallida mors, tinctum spumoso sanguine bellum,
Macra fames, ardensque sitis, veniensque repente
Turbatis oculis, erectis crinibus horror,
Pauperiesque humili gressu comitata ruinam,
Ira micax, vindicta furens, vis nescia recti,
Per mare, per terras, per tristia Regna vagantur.
Sævit in Europam tantorum turba malorum,
Naufragiumque fretis, & clades Urbibus infert.
Terra cruore madet, rubet æquor sanguine fuso
Christiadum, Lacrymis Populorum flumina turgent.
Fortis in arma ruit Patriæ latura ruinas
Se perimens, in se que manus Germania vertens,
Et vincens & victa simul, feriensque dolensque,
Abstergit madidas fraterno sanguine dextras.
Russia, quæ vastis late dominatur in oris,
Et quâ nulla foret toto florentior orbe
Si Gentis numero Regio, populosior esset,
Quam multas hominum strages, quot millia cæsi
Militis enumerat, sertis redimita cruentis.

Gallin

Gallia terribilis Romæ, victricibus armis,
Pugnaces forti Brennô ducente Catervas,
Quam damnosa tulit longi dispendia belli,
Exhaustis nummis, & forti milite cæso.

Wyrażenie Feierwerku Dnia 5. Marca, to iest w dzień Wysokich Imienin Fryderyka reprezentowanego.

ZAsmucona nader nad przypadkami zdrowia Krola swoiego Polska nieszczęśliwy wielce stan swoy przed oczyma widziała; Ale powszechne zatrwożenie utracić naylepsz-go Krola Oyca Oyczyzny, nakłoniło przecię do Autora życia ludzkiego, usłuchanie głosu ludu swoiego, że naydobrotliwszego Pana Oyczyznie na długie y szczęśliwe Panowanie do zupełnego przywrocił zdrowia. Przywrocone te zdrowie przy obchodzeniu Wielkich Imienin dało przyczynę do applikowania małey Nayjaś: Panu w Imieniu całego Narodu Allegoryi, ktora żądze tegoż Narodu dla utrzymania Oyca swoiego podpory swey wolności y obronicicla Praw swoich razem z sobą reprezentuie.

Obraz Hygiæ Cory Eskulapiussa Bogini zdrowia na słupach z swoiemi znakami, węża y naczyniami do picia pokazuiący się w pośrzed Kościoła swoiego popieraiąc Portret Krolewski. Frontispicium *tego miało inskrypcyą:*

REDDIDI INCOLUMEM.

Co znaczy, że pomocy, y sztuce, ktorą Eskulapiusz y Corka iego wynaleźli publiczną winni iesteśmy szczęśliwość.

Kościoł pokazał się w białym y czerwonym ogniu a napis w ogniu niebieskim.

Ta przemiana zniknęła, y na to mieysce nastąpił Pałac Cerery Bogini wszelkiey obfitości, ktory na wierzchu skały budowanym się reprezentował: y bardzo sztucznie był ozdobiony. Wielka Kaskada z gory pochodząca płynęła, w kształcie węża na doł do wspaniałey fontanny. Wielkie wschody pięknie trawą obrosłą ziemią posągami y Sphynxami osadzone ściągały się aż na sam wierzchołek, na ktorym stał Obeliszek Imię Krolewskie noszący. Z boku na początku widać było dwa wielkie Portały z następuiącym napisem.

Na prawey ręce

FORTUNA DIEI.

Co wyrażało krotko żądze, ktore przy okoliczności tey Solennizacyi ofiarowane były Wszechmogącemu.

Nad Portałem na lewey ręce,

MITESCANT SÆCULA PACE.

Pokoy, ktory obfitość, spokoyność y wszystkie *Artes liberales*, ktore przez długą y krwawą woynę wcale ustały były, przywraca, wstępuie na iedn y stronie ze wszystką Assystencyą na

owe

wa wſchody, a na drugiey ſtronie o-
rucieńſtwo, zazdrość nędza, &c: iako
ewne ſkutki woyny w okrutną bywa-
ą wtrącone ciemnicę. O gdyby tam
ia zawſze zakopane zoſtały!

Cała dekoracya kunſztownie przez
ożney ognia odmiany ozdobnym była
dziwowiſkiem.

Wielki ſnop Rakiet, ktory na Salo
nie znaydował ſię, konkluzyą był ca
ey tey reprezentacyi.

Rożne uwiadomienia z Cudzych Kraiow.

Z Włoch: Dnia 14 Stycznia mamy
wiadomość, że Xiążę Jozef Alexander
abłonowſki, Woiewoda Nowogrodz-
i teraz w Rzymie ſię nayduiący, w zgro-
madzeniu Arkadow, *in Archy- Gymna-
o della Sapienza Romana* iednoſtay-
nym głoſem wſzyſtkich obranym ieſt
połecznikiem, pod Imieniem *Egi-
o Calidio.*

Z Paryża: Dnia 27 Stycznia wy-
naleziona tu ieſt wielce potrzebna
ompozycya *Spalma* nazwana; kiedy
ią poſmaruie okręt, broni drzewo od
gnilizny y od pſucia robakow mor-
kich, może także być używana zamiaſt
okoſtu przy wſzelkim drzewie budyn-
owym, y naoſtatku można nią mar-
mury y inne kamienie niby metalem
ieiakim ſpaiać do kupy.

W Bouillonie, chce Kompania pe-
wna Jurzyſtow, wydać *Journal de Ju-
risprudence*, oświadczyła ſię iuż pu-
blicznie z propozycyą o tym, y można
wierzyć y ſpodziewać ſię, że przez te
przedſięwzięcie, ieżeli według propo-
zycyi wykonane będzie, umieiętność
ta tak wielce zaniedbana znowu przyi-
dzie do ſwoiey pory, y pierwſzey do-
ſkonałości, konkluzya propozycyi tey,
ieſt tak znaczna y piękna, że ią tu czy-
telnikowi wyrażamy;

Umieiętność ta, (to ieſt *Jurisprudentia*, zwłaſzcza według całey ſwey
obſzerności, według ktorey zawiera w
ſobie także, prawo natury Narodow,
Stanow, y prawo Kościelne) ieſt ſcy-
encyą naſzey uwagi wielce godną. Ona
bowiem ſpaia węzły ludzkiey ſpołe-
czności y zaſłużonym ſwoią daie nad-
grodę; ona ubeſpiecza dobro y beſpie-
czeńſtwo Obywatelow, pociechą ieſt
niewinnych y uciśnionych, a biczem na
karę zaſłużonym, ona utrzymuie po-
koy, konſerwuie uſzanowanie, kto-
re ſą winne obyczaiom, broni cnotę,
y zwoiuie wyſtępki. Nieſzczęſliwy ten
ktory ſię rozumem ſwoim na to zaſa-
dza, aby przewrotnie prawa tłumaczył.
Y toto ieſt y było zawſze złe do tey
ſię wiążące umieiętności; ktora *radicaliter* powinna być z proſtotą razem
y zdowcipem, iako ſama prawda, y tak
wſzyſtkie iey reguły powinneby być
nieodmienne, ponieważ ſię funduią na
prawie naturalnym, y na rozumie;
Ale pożal ſię Boże; chwieie ſię umie-
iętność, ta niby po falach morſkich
według upodobania namiętności na-
ſzych a ſkłonności naſze ſtaraią ſię
przez przymuſzony zmyſł y wykład
takowe bronić, y naſze właſne autory-
zować nieſprawiedliwości y tam daley.

Zkąd pożałowania godne ſą kraie y
Obywatele ktore ſię w takich nayduią

okolicznościach, ktore są przeszkodą, że umieiętność w wyrażony sposob według całey obszerności swoiey do zupełney przyprowadzona być nie może praktyki, lecz Dekreta według faworu, albo też według szczęścia ferowane bywaią, bo takowe zapewne tak muszą być przewrotne, iako śluby Małżeńskie u *Herrnhutow*.

O Uprawie Wełny.

Jeżeli można wynaleść sposob w uprawieniu wełny, ażeby z niey roboty, niepsuły mole.

MAterya ta tym iest ciekawsza, im w pożyciu ludzkim potrzebnieysza, a do odkrycia na zachowanie w całości z wełny rożnych robot nieprzytrudna, wynalazek ten zaiste iest wielką pomocą Sukiennicom, tak co do farbowania iako też y tkania. Wynalazca sposobu tego iest Kupiec znaczny na samym zasadzaiący się doświadczeniu, ktora to droga im pożytek sprawuie większy w rozporządzeniu, tym potrzebnieysza. Uważa wynalazca, wełne ieszcze na grzbiecie zwierzęcem rosnącą, aż do zbierania iey y ostatniey uprawy. Nie iest rzecz wątpliwa, że rożne obchodzenia się z wierzęty wełnistemi, rożność czynią w wełnie, co rozstrząśnienia, iako gruntuiącey się rzeczy na doświadczeniu, wymaga.

Klima pastwiska, zimna y letnia pasza odmianę sprawuie iako w zwierzętach tak y w wełnie. Lubo iednakoweż ziela rosną w rożnych kraiach, iednak ich iakakolwiek rożność musi znaydodować co do smaku, albo tucząca mniey lub więcey, więc zażycie y karmienie, ciało, skurę, kosmy rożni, według ziemi pod ktorym klima zostaie Nie iest tedy trudna rzecz, na czym zbywa do lepszości wełny, dodać pastwika sytnieyszego, lub przysmakować solą.

Lecz bądź iakakolwiek rożność niech wydaie się w wełnie z przyczyny pastwisk, iednakowoż na uprawianiu wełny, gatunek tkań zawisł. Przysposobie nie odkrywa dobroć y do zachowania pomaga. Mieszanina rożney wełny, w farbowaniu niepowinna bydź zażywana, a ieszcze grubsza z cieńszą, tkanie albowiem gatunku dobrego mieć nie będzie, y w przedaży zysk mały; coż tedy czynić? dla łatwieyszego poięcia, Wynalazca tego pamiętnika, na kilka podziałow rzecz swoię rozłożył.

Kontynuacya o Uprawie wełny, nastąpi w przyszłych Wiadomościach.

Znayduie się w Warszawie w Adressow y Aukcyi Kantorze, u Jego-Mości Pana Michała Gröla *Kommissarza Jego Krolewskiey Mości.*